

wellicht ook van Stokhuyzen en van der Veen) deden een correspondent van het Aneta-kantoor in Brisbane een stap verder gaan toen hij begin oktober '42 aan de pers in de Geallieerde wereld een bericht doorgaf waarin stond: *'My informants expressed the conviction that the natives would welcome Allied forces when these arrive to drive the invaders from the Indies.'*¹

Eind november '42 werd in de Indische Oceaan een Duitse blokkadebreker, de *'Ramses'*, die, van Japan naar West-Europa onderweg, in november Tandjong Priok had aangedaan, onderschept door de Nederlandse kruiser *'Jacob van Heemskerck'* en een Australische kruiser. De gezagvoerder van de *'Ramses'* bracht zijn schip tot zinken – de opvarenden gingen in de boten. Zij werden opgepikt en naar Australië overgebracht waar zij door *Nefis I* (de door kapitein Spoor geleide inlichtingenafdeling) verhoord werden – de meeste Duitsers weigerden inlichtingen te geven, maar de Duitse gezagvoerder en enkele Deense, Noorse en Finse opvarenden (de Noren waren de bemanning geweest van een door de *'Ramses'* aangehouden Noors schip) deden dat wel en het gevolg was dat midden december uit Melbourne als 'eerste resultaten' van de verhoren (over de latere beschikken wij niet) aan van Mook geseind werd,

'dat Europese vrouwen en kinderen in Batavia grote mate van vrijheid genieten en er goed gekleed en gevoed uitzien. Het door hen bewoonde deel van de stad is omgeven met prikkeldraad en inheemse wachtposten te hunner bescherming. Europese families waarvan de man thuis is, wonen buiten deze concentraties' –

kennelijk was aan de opvarenden van de *'Ramses'* niet bekend (althans: zij berichtten dit niet) dat op Java, afgezien nog van de krijgsgevangenen, vrijwel alle Nederlandse mannen waren geïnterneerd.

'Het leven heeft een normaal aanzien. In de stad werden Europese vrouwen dikwijls winkelend op de fiets gezien. Zij beschikken blijkbaar over geldmiddelen ... De prijzen zijn normaal'² –

in werkelijkheid verkeerden vele Europese vrouwen in financiële moeilijkheden en waren de prijzen aanzienlijk gestegen. Niet geheel juiste inlichtingen dus.

De volgende van wie inlichtingen werden verkregen, was de Menadonese Knil-militair H. D. Pitoi, die op Java enkele maanden in een krijgsgevangenkamp bij Bandoeng opgesloten was geweest en als *heiko*

¹ Aneta-bericht, 3 okt. 1942 (a.v., Coll-van der Plas, B 3). ² Telegram, 16 dec. 1942, van van Hoogstraten en van Aerssen aan van Mook (a.v., MK, M 180, A 8 I).